

Roštuon vetehini

Elettih ennen muinoin yheššä kyläššä ukko ta akka. Ukkuo kučuttih Il'l'akši, akkua nimitettih Il'an akakši. Hiän oli oikein pahašopuni ta töräsijä akka.

Oli taikatalvi, Roštuon iellä. Huolovaisena huomenekšena akka läksi käymäh vilušta šinčistä jiävettyä matikkua.

-Ka, a-voi-voi, eihän še oleki enyä vereštä kalua, vain korvošša kevättie!

Hiän kiirehešti juokšou pirttih, ukko on jo čäijyllä. Akka hänellä komentau:

- Šuoriuvu, ukko, lähemmä kalalla! Roštuo on tulošša, vereštä še pitäis šuaha! Tai ruresi poikkoseh keryämäh kesselih eväštä: leipyä, šuolua, pullon maituo, kananmunua, paisettuo nakrista, keitettyä potakkua.

Ukko šuoriutu ta iänettä mäni pihalla keräytymäh. Akalla pälkähti piäh, hiän ruttoseh pisti kesselih suleikan ta šuolakalan. Hiän šuoriutu, nošti kesselin olkapiälläh ta lähtöy pirtistä pihalla. Ukolla jo on kaikki čunašša: šuurešša vakašša talviverkot, ryšä, kirveš, puraš, vyyhti nuottua. Akka kyšyy häneltä:

- Onko tikut matašša?

- Kyllä, tikut tai puukko ollah matašša- vaštua ukko.

Akka panou pönkän ovella ta lähtöy matkah. Ukko, čunien kera, köpöttäy hänen jälkeh.

Matath hyö, matatah tietä myöte, jo olis lähellä meččä. Ka vaštah tulou ruškiepaartani pappi. Akka poikkoseh juokšou meččäpolulla, risti y šilmie ta iäntäy ukolla:

- Koko huomenekšen köpösit, aikah emmä piäššyn, jo pappi kirikköh mänöy, vaštah tuli. Nyt, kyllä ei tule kalaonnie. Kiirehä šie paremmin.

Männäh meččyä myöten. Matka mänöy, aika kuluu. Akka kipsahti: polkuo poikki kuperikeikkuo viuhahti jänis. Kyllä šillä akalla tuaš nousi parpatušta:

- Oho, šie, viäräšilmä, etkö toista tietä löytän!

Ka matkuau akka etehpäin, ukko köpšiy jäleššä. Ihan jalan ieštä pyrähti lentoh meččäkanan lauma. Kyllä še akka pöläšty ta lankesi lumikkoh. Šuurešta kuušešta kirposi lumitukku, še peitti čunat ta i akan. Lumešta nouštuo, akka rupesi huutamah:

- Lakkä, ukko, kotih päin, ei täššä tule kalanlykkyö!

Akka kiäntyy jälelläh matkua. Ukko vaštah:

- Kačo vain! Tuola jo lampi näkyy! Matkua pois!

Akka kokonah kauhtu: - Šie olet kuin pölkkyy! Šano vain mitä, ei hiän ymmärrä.

Ukko šiänty, ei anna periksi:

-Äijän tiijät ta vähän maltat! Šiula kieleššä jo on kašvajaini!

Kirouvutah hyö ta matatah lammin rantah. Akka ei ni mitein rauhotu:

- Olkah lampi hoš mimmoni, ei täštä šua kalua. Ei ole ollun tämmöistä čuutuo:

Pappi tuli vaštah, jänis poikki polkun juokši, meččakanan lauma pölätti. Ta vielä i lumitukku piällä kirposi! A- voi-voi! Läkkä kotih, läkkä!

Akka vuottau vaštušta ukolta, ka ukko ei vaštua.

Täššä akka mäni iänettä. Hänellä mieleh tultih vanhanaikaset pakanalliset tietošanat. Ukko jätti čunan, kaččou: akalla šelkä koukušša, pyöriy, kuin värttinä, pahalla iänellä noituu.

Heitti akka noijunnan. Kačotah: čuuto kummalla ajau, ka lampi on auki, kun kešällä. Ta vanhan venehen peräššä istuu pitkätukkani vihrieپیä vetehini ta vihasella jyrällä iänellä kyšyy:

-Piessan lapšet! Noššattija miut keški talvie. Mitä oletta vailla?

Ukko hil'l'aseh vaštuau:

-Prosti, meitä! Vereštä kalua tulima pyytämäh.

-Mitä kalua teilä pitäis? – kyšyy vetehini.

Täššä akalla leikkautu iäni ta hiän rupesi luvettelomah:

- Muikkuo, šärkie, šiikua, ahventa, haukie, matiikkua, lahnua, šäynyätä, lohta, harjušta.

Vetehini kuuntelou ta maltau, jotta akka on ahneh. Vejen isäntä rauhottu ta šanou:

- Miula on ikävä, rupiemma leikkimäh! Annan kalua, još arvuatta kolme arvautušta. Ensimmäini: - Missä talošša on šatoja ikkunoja?

Vanhukšet hämmäššyttih, muisto kato pois, šeisotah iänettä. Kačotah: lampi hilläkkaiseh jiätty.

-No, toini: Mieš meččäh mänöy, jovet mataššah vetäy.

Tuaš ei maltettu. Vielä lampi pienemmäkši mäni.

- Vielä kolmaš arvautuš. – šanou vetehini. – Uuši turkki loukko helmašša.

Šeisotah, ajatellah ukko ta akka, ka ei voija vaššata.

Kačotah: Lammista jäi vain pieni avanto.

Täššä vetehini kato venehen kera kato, lampi mäni kokonah kiini. Kačotah vanhukšet toini toiseh: A mitäpä nyt?

Ukko šanomatta otti purahan ta rupesi takomah jiätä. Vain puhkasi loukon, ka šieltä yhtäkkie ilmešty šuuri vihrie luukukko ta heti kato. Lampi on tuaš jiäššä.

Vanhukšet pöläšyttih. Täššä akka kokonah huimeni, rupesi karjumah ta mattie vientämäh. Ukko otti ta tropni kintahan akan šuu:

- Oletko, vanha akka, järelläš? Pane šuu kiinni.

Akalla tuli oikein häpie. Hiän itkeyty. Kyynelien kera häneštä rupesi lähtömäh hänen paha tuuri. Šiitä hiän hil'l'ašti šanou:

- Ukkoseni, armahaiseni, läkkä kotih, jo pimenöy....

Matatah vanhukšet tyhjin käsin šamua polkua kotih päin, ajatellah: ka mimmoset oltih ne vaštaukšet?

Matatah hyö, matatah. Tuaš jänis ieššä. Šeisattu ta ihmisen kielellä šanou:

- Ka šehän ryšä oli!

Akka laškou kesselin, antau jäniksellä paisetun nakrehen:

- Täššä on šiula Roštuon gostinčča.

Männäh, männäh ielläh, ajatellah. Polulla laškeutu meččokana, ihmisen kielellä kuhertau: -Šukšilatu še oli, šukšilatu!

Akka šai kesselistä leipäkannikan ta muretti linnun eteh. Matka kuluu. Matatah, matatah, ajatellah, ka mi še oli še kolmaš arvautuš?

Akan eteh puušta hyppäsi ahmo, ihmisen kielellä mormotau:

- Avanto še oli! Akka löysi kesselistä kevät kalan, työnši ahmolla. Še šieppasi kalan, ta i vilahti meččäh.

Ukko huomasi kevät kalua ta kiroutuu akan piällä:

- Ka šitä še ei ni ollun kalanlykkyö, kun kevätti oli matašša!

Akka, itkušilmin, kačcou ukkoh, näköy ta ajattelou: -Kokonah on vaipun, ukko-poloni.

Ta hellällä iänellä akka hil'l'ašti virkkou:

- Tuošša miula on suleikka matašša, ryyppyä! Kotih vielä on pitkä matka.

Ukko, ihmetellen, ryyppäsi, kačcou ta šanou:

-Ka myöhän olemma jo kojın veräillä.

Vaštah juoššah lapšet, punukat:

-Missä työ kävelettä? Myö jo koko päivän olemma teitä vuottan. Roštuo on tulošša!

Vanhukšet männäh pirttih, šielä jo täysi stola vaikka vallon mitä šyömistä on: šiikakalakukkuo, šuolaista muikkuo, lohta, maijošša keitettyä matikkua, šientä kermašša, marja ta rahkapiirakoita.

Ukko ta akka šuoriuvuttih juhluvuateih, istuuvvuttih stolan tuakši. Ukko kaččou, ka akka on ihan nuoristun: šilmät kiiletäh, pošket ruškiet, koko illašša pahua šanua ei häneštä kuullun. Šanou ukko:

- Šovušša še pitäy vanhuš viettyä.

Šen jälkeh tuli akašta hyvänmielini naini, muisuttih kyläläiset hänen nimi- ANNI.

Šen pituni starina. Šen pivuš, šen kaunehuš, kullan lehti kuulijalla, lemmen lehti laulajalla.

Alentiva Lesonen